

I sag nr. 41:

Radio HSR

mod

Gramex

blev af nævnet angående vederlag for benyttelse af litterære og kunstneriske værker samt fotografier (Tvangslicensnævnet) den 29. juni 1990 afsagt sålydende

kendelse:

Ved kendelse af 10. april 1987 i en mellem Gramex og Sammenslutningen af lokale radio- og TV-stationer som mandatar for en række lokale radiofoniforetagender verserende tvist om størrelsen af vederlaget i henhold til ophavsretslovens § 47 bestemte Tvangslicensnævnet følgende:

"Det vederlag, de af sagen omfattede lokalradioer i medfør af ophavsretslovens § 47, jf. §§ 59 og 60, vil have at betale til Gramex fastsættes således:

Lokalradioer med et dækningsområde på 50.000 indbyggere skal betale enten 50 øre pr. minut udsendelse af beskyttede fonogrammer, eller - i mangel af afgivet specifikation af denne fonogrambenyttelse - 30 øre pr. minut af den samlede sendetid af fonogrammer. Ved dækningsområder mindre end, henholdsvis større end 50.000 indbyggere formindskes, henholdsvis forøges beløbene proportionalt."

Efter en pristalsreguleringsbestemmelse fortsætter kendelsen såle-

des:

"Ved beregningen af dækningsgrundlaget skal der lægges vægt på det befolkningstal, som den pågældende radio efter alt foreliggende må antages at blive aflyttet af. Eventuelle tvister herom afgøres af nævnet. Afgiftsordningen fastsættes med virkning fra den 1. november 1986."

Efter afsigelsen af kendelsen opstod der mellem Gramex og en række lokalradioer tvist om, hvorledes dækningsområdet nærmere skulle bestemmes, idet Gramex gjorde gældende, at udgangspunktet er det faktiske indbyggertal i den eller de kommuner, for hvilke nærradioen har sendetilladelse ("sendeområdet"), mens lokalradioerne gjorde gældende, at det dækningsområde, der er grundlaget for beregning af det vederlag, som lokalradioerne skal erlægge til Gramex for offentlig fremførelse af fonogrammer, udgøres af det faktiske antal lyttere.

Denne tvist blev afgjort ved nævnets kendelse af 23. juni 1988, hvor nævnet fastlagde dækningsområdet for de af sagen omfattede syv lokalradioer. I begrundelsen for afgørelsen anførte nævnet bl.a.:

"Det afgørende for vederlagskravets beregning er omfanget af anvendelsen og fremførelsen af fonogrammerne, uden at det deri indgår, hvor mange der faktisk modtager udsendelsen.

En lokalradio må som udgangspunkt antages at henvende sig til befolkningen i det område, for hvilket den har sendetilladelse, og dens dækningsområde må derfor som udgangspunkt ansættes til indbyggertallet i dette område. Der kan imidlertid forekomme tilfælde, hvor en sådan opgørelse ikke vil forekomme rimelig. Eksempelvis kan der være tilfælde, hvor lokalradioens sendestyrke ikke tillader en tilfredsstillende dækning af hele sendeområdet - eller omvendt rækker langt derudover, og der kan tænkes tilfælde, hvor en lokalradio har en holdning - religiøs, politisk eller af anden art - der medfører, at den af denne grund kun kan tænkes at have interesse for en begrænset del af sendeområdets indbyggere. Det er med

henblik på sådanne mere generelle vurderinger, at det i nævnets kendelse af 10. april 1987 er udtalt, at der ved beregningen af dækningsgrundlaget skal lægges vægt på det befolkningstal, som den pågældende radio efter alt foreliggende må antages at blive aflyttet af. Det har derimod ikke været tanken med denne passus, at der skulle lægges vægt på lokalradioens faktiske lyttertall, heller ikke selv om dette begreb kunne defineres og måles på forsvarelig vis."

I en senere kendelse af 28. marts 1989 vedrørende bl.a. den københavnske lokalradio "The Voice" anførte Gramex, at man som udgangspunkt lægger vægt på indbyggertallet i den kommune, hvor lokalradioen har sendetilladelse ("sendeområdet"). I København og Frederiksberg kan sendeområderne imidlertid ikke afgrænses efter kommunegrænsen, og disse 2 kommuner må derfor behandles som ét sendeområde med 560.000 indbyggere. Til gengæld er det i dette område udgangspunktet for Gramex, at dækningsområdet ansættes til det halve indbyggertal - 280.000.

Dette tal kunne så nedsættes eller begæres forhøjet efter de konkrete forhold.

Nævnet udtalte i kendelsen, at man kunne tiltræde det af Gramex valgte udgangspunkt, og man fastlagde dækningsområdet for "The Voice" til 280.000 indbyggere.

Efter at det ikke var lykkedes for Gramex at opnå nogen aftale med den københavnske lokalradio Radio HSR, anlagde Gramex ved stævning af 3. juli 1989 sag mod Radio HSR med påstand om betaling af 297.725 kr. 29 øre med nærmere angivne renter. Beløbet skulle skyldes for brug af fonogrammer i perioden november 1986 til og med april 1989 og var beregnet ud fra et dækningsområde for lokalradioen på 280.000 indbyggere, svarende til det af Gramex normalt anvendte udgangspunkt for lokalradioer i Københavns og Frederiksberg kommuner.

Ved klageskrift af 7. november 1989 indbragte Radio HSR derefter

spørgsmålet om fastsættelsen af dækningsområdet for Tvangslicensnævnet til afgørelse med påstand om, at klagerens dækningsområde fastsættes til 140.000 indbyggere.

I svarskrift af 11. december 1989 har Gramex påstået principalt frifindelse, således at det af Gramex anvendte dækningsområde på 280.000 indbyggere står ved magt, subsidiært klageren tilpligtet at anerkende, at klagerens dækningsområde fastsættes til et af Tvangslicensnævnet fastsat niveau større end 140.000 indbyggere.

I svarskrift har Gramex oplyst, at Radio HSR pr. 4. december 1989 har betalt vederlag for perioden 1. november 1986 - 31. marts 1989 beregnet ud fra et dækningsområde på 140.000 indbyggere - overensstemmende med klagerens påstand under denne sag.

Twisten drejer sig således alene om, hvor dækningsområdet for Radio HSR skal fastlægges i intervallet 140.000 - 280.000 indbyggere.

I behandlingen af sagen har højesteretsdommer Poul Høeg, højesteretssagfører Jørgen Pedersen samt kontorchef Lise Østerborg deltaget.

Under den mundtlige forhandling i sagen den 2. maj 1990 er der afgivet forklaring af Radio HSRs daglige leder Poul Lundstrøm. Han har forklaret, at radioens økonomiske grundlag er tilskud fra arbejderbevægelsens organisationer samt reklameindtægter. Radioen benytter sig i udstrakt grad af frivillige medhjælpere fra Socialdemokratiet, DSU, DUI etc. Der sendes musik i ikke over halvdelen af sendetiden.

Radio HSR har oplyst, at sendetiderne er:

Hverdage: kl. 11-12, 16.30-18 og 18.30-19.30

Lørdag: kl. 8-11 og 15-24

Søndag: kl. 8-13 og 15-24

Udsendelsernes gennemsnitlige indhold har Radio HSR beskrevet således:

"Hverdage om formiddagen sendes til "husmødre", primært musik og aktuelle nyheder.

Om eftermiddagen sendes journalistiske indslag, primært af fagligt indhold.

Om aftenen sendes primært til børn og unge, for det meste i samarbejde med Landsforbundet DUI-LEG og VIRKE.

I weekenden sendes om formiddagen primært populært stof som "Her og Nu" og "Det sker i byen", og om aftenen er målgruppen primært gymnasieelever.

Om søndagen sendes om formiddagen primært opsummering af ugens forløb samt hilsner, genudsendelser mv."

Radio HSR har vedlagt programmer for udsendelserne i dagene 8.-14. oktober og 17. - 23. december 1988.

Til støtte for sin påstand har klageren anført, at Radio HSR har mindre attraktive sendetider og - navnlig - at den på grund af sine holdninger har et væsentligt snævrere lytterpotentiale end fx "The Voice", der har fået fastsat et dækningsområde på 280.000 indbyggere.

Med hensyn til lytterpotentialet har klageren nærmere anført, at det er og har været klagerens intention at formidle og styrke kendskabet til den socialdemokratiske bevægelse og fagbevægelsen. Bogstaverne HSR er en reminiscens af, at klageren før 1986 benævnte sig selv "Hovedstadens Socialdemokratiske Radio".

Denne holdning indebærer - parallelt med, hvad der er tilfældet indenfor dagspressen - alt taget i betragtning et snævrere lytterpotentiale end radioer - fx "The Voice" - der ikke hvad angår

målgruppe begrænses af holdningsmæssige forhold.

De af parterne fremlagte lytterundersøgelser tyder også i samme retning.

Disse forhold bør udmøntes i, at klagerens påstand helt eller delvis tages til følge.

Over for det af klageren således anførte, har indklagede gjort gældende, at Radio HSR må karakteriseres som en almindelig populær og alsidig nyheds-, debat og musikradio med reklamer og med en musikanvendelse på ca. 60% af sendetiden. For en sådan radio skal dækningsområdet i København-Frederiksberg som udgangspunkt sættes til 280.000 indbyggere, og klageren har ikke på nogen måde sandsynliggjort, at Radio HSR på grund af sin politiske holdning har en så begrænset og veldefineret målgruppe, at det kan begrunde, at dækningsområdet sættes lavere. Udgangspunktet på 280.000 indbyggere bør derfor fastholdes for Radio HSRs vedkommende, hvorfor indklagedes frifindelsespåstand bør tages til følge.

Nævnet skal udtale:

I den førnævnte kendelse af 28. marts 1989 tiltrådte nævnet den af Gramex anlagte praksis, hvorefter dækningsområdet for lokalradioer i København-Frederiksberg som udgangspunkt fastsættes til 280.000 indbyggere, hvilket tal dog kan nedsættes (eller forhøjes) efter de konkrete forhold.

For at opnå en nedsættelse må en lokalradio kunne sandsynliggøre, at den retter sig mod en væsentlig snævrere målgruppe end almindeligt, eksempelvis fordi den kun retter sig til befolkningen i en mindre del af området, eller fordi den holdningsmæssigt retter sig så markant mod en minoritetsgruppe, at den må antages kun i begrænset grad at kunne interessere det almindelige publikum.

I nærværende sag findes klageren ikke at have sandsynliggjort, at der foreligger en sådan væsentlig begrænsning af målgruppen. Efter det, der er oplyst om programindholdet i Radio HSR, er der, som af indklagede anført, tale om en almindelig populær og alsidig nyheds-, debat- og musikradio med reklamer og med udstrakt anvendelse af populærmusik. At en sådan lokalradio har en vis tilknytning til et politisk parti - her Socialdemokratiet - findes ikke at indebære en sådan indsnævring af målgruppen, at det kan begrunde en nedsættelse af det som udgangspunkt godkendte dækningsområde for en lokalradio i København-Frederiksberg.

Dækningsområdet for Radio HSR findes derfor at burde fastsættes til 280.000 indbyggere. Herefter tages indklagedes frifindelsespåstand til følge.

Thi bestemmes:

Indklagede, Gramex, frifindes for tiltale af klageren, Radio HSR, i denne sag.

Jørgen Pedersen

Poul Høeg

Lise Østerborg